

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI
JOQARI BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM INNOVATCIYALAR
MINISTRLOGI

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI MÁDENIYAT MINISTRLOGI

ÓZBEKSTAN MÁMLEKETLIK KONSERVATORIYASI
NÓKIS FILIALI

KÁSIPLIK (DÓRETIWSHILIK) IMTIXANLAR BAĞDARLAMASI
HÁM BAHALAW KRITERIYASI

60211300 – Tálim jónelisi: Dirijyorhq

“60211301 - Akademiyalıq xor dirijyórlığı”
tálim bağıdarı ushın

Nókis – 2024 jıl

Bağdarlama O'zbekiston mamlekettik konservatoriyasining o'qituv metodikalik ke'nesinde k'orip shug'ulgan ham maqullangan, O'zbekiston Respublikasi Joqari bilimlendiruv, ilim ham innovatsiyalar ministrligi menen kelisilgan ham 2024 jul 6-uyin k'uni O'zbekiston Respublikasi madeniyat ministrligi tarepinen tasvayqlangan ulgi bag'darlama tiykarinda islep shug'ildi.

Kirisiw

60211301 – Dirijyorliq: “Akademiyaliq xor dirijyorliğı” talim j'ónelisi boyınsha **1 pán** - kásiplik (dóretiwshilik) qánigelikten imtixan bağdarlaması, **2 pán** – “Muzika tariyxı ham teoriyası” páninen abiturientlerdiń ámeliy-teoriyalıq kónlikpe ham tájiriybelerin anıqlaw ushın bağdarlangan.

Bul talim j'ónelisi boyınsha hújjet tapsırğan abiturientler muzikalıq shıǵarmalarǵa dirijyorlıq etiw, bilim ham kónlikpelerdi talap dárejesinde biliwi kerek. Sonıń menen birge fortepiano shıǵarmalarınan tayarlangan bağdarlamanı atqaradı ham muzikalıq-teoriyalıq bilimleri tekseriledi.

Orınlangan wazıypalar tasvayqlangan komissiya tiykarında bahalanadı.

1-pán

“DIRIJYORLIQ: AKADEMIYALIQ XOR DIRIJYORLIĞI”

Pánniń maqseti ham wazıypaları

60211301 – Dirijyorliq: Akademiyaliq xor dirijyorlıǵı talim j'ónelisi boyınsha dóretiwshilik imtixan bağdarlaması abiturientlerdiń ámeliy kónlikpe ham tájiriybelerin anıqlaw maqsetinde ótkeriledi.

Abiturientlerdiń ulıwmalıq tayarlıq dárejesi, qábileti, zıyrekligi esapqa alınǵan tárizde normativ bağdarlamanı ózlestiriw ústinde jumıs alıp barıladı.

“Qánigelik” pánin ózlestiriwden kelip shıǵatúǵın wazıypalar – abiturientler túrli j'ónelislerde bilimlerde iye bolǵanlıǵın kórsete alıwdan ibarat. Sap intonatsiya, xor partituraların qagazdan oqıw, dóretpelerdi kórkem ham texnikalıq tarepten dirijyorlıq etiw sıyaqlı professional bilim dárejelerine itibar qaratıladı.

“Qánigelik” páni boyınsha student dáwir talabına say dúnyaqarası keń bolıwı, yaǵnıy insaniyat madeniyatı tariyxı, rawajlanıw basqışları, atap aytqanda, ádebiyat ham kórkem óner salasında tereń pikir júritiw menen birge, jańadan payda bolǵan kompyuterler sistemasındaǵı jáhán muzikalıq programmaları boyınsha da túsiniw, bilim ham kónlikpelerge iye bolıwı shárt.

60211301 – “AKADEMIYALIQ XOR DIRIJYORLIĞI KÓRKEM ÓNERI”

“Akademiyaliq xor dirijyorlıǵı kórkem óneri” qánigeligı boyınsha kiriw imtixanları tómendegi bólimlerden dúziledi:

- Dirijyorlıq bağdarlamasın atqarıw;
- Kollokvium;
- Forteplanoda atqarıw bağdarlaması;

Dirijyorlıq bağdarlamasın atqarıw

Túrli temp ham xarakteri bir-birine kontrast bolǵan eki shıǵarmaǵa dirijyorlıq etip beriw: a kapella (j'orsız) xori ushın shıǵarmalar. Solardan biri, O'zbekstan yamasa qaraqalpaq kompozitorlarınıń shıǵarması bolıwı kerek.

Dirijyorlıq etiw barısında abiturienttiń tómendegi dirijyorlıq páziyetlerine baha beriledi: Dirijyor aparatı ham baslanǵısh texnikalıq usıllar, emotsionalıǵı, temperament (tábıyatı), ritm, pulsatsiya sezimi usılların iyelegenligi.

Kollokvium

Abituriyentga qoyılatúǵın talaplar:

- forteplanoda arıawlı tayarlap kelgen a kapella xor partiturasın yadın atqarıw;
- arıawlı tayarlangan a kapella pariturasındaǵı dawıslardan birin gorizontál boyınsha (taktlaw menen) ham akkordlardıń izbe-izligin vertikal boyınsha yadın atqarıp beriw;
- 4 dawısı xor partiturasın qagazdan oqıw: forteplanoda shertiw, dawıs ham vertikal akkordlardı atqarıp beriw;
- intervallardı, úsh seslik ham septakkordlardı sheshiliwi menen, xalıq muzıkası ladların tıńlap anıqlaw;
- Xor ádebiyatı, terminologiya boyınsha bilimler.

Dirijyorlıq etiw ushın shıǵarmalar úlgisiniń dizimi:

a) A capella. (Jorsız xorlar)

Burhanov M.	-Yorlarim, Bibigul, Zarra-gul, Sari ko'xi baland, Sayra, Go'zal qizga, Chashmi siyoh
Umidjonov B.	- Diliman, Illila yor, Qora soch, Lapar, Qomuzchu, Go'zal
Sharafieva N.	- Sayribog', Deydiyo, Ey nozanin.
Nechaev Ye.	- Bibijan, Zar do'ppi, Chashmoni siyohi tu
Brams I.	- “В ночной тиши”
Kalinnikov V.	- “Жаворонок”, “Зима”, Kondor
Kyui S.	- “Засветилась в степи”, “Уснуло всё”

Lasso O.	- Tik - tak, Eho
Mendelson F.	- "Лес", "Предчувствие весны"
Prosnak K.	- "Море"
Pulenk F.	- "Грусть"
Sviridov G.	- "Повстречался сын с отцом", "Станный танец"
Taneev S.	- "Венеция ночью", "Сосна"
Chesnokov P.	- "Не цветочек в поле вянет", "Эльф"
Chaykovskiy P.	- "Ночевала тучка золотая", "Соловушка"
Shuman R.	- "Ночная тишина"
Shubert F.	- "Любовь", "Вечерняя звезда"

b) Koncertmeyster menen atqarilatugin xor (Jorli xor):

Akbarov I.	- Muborak
Ashrafi M.	- «Bo'ron», «Dilorom» operaciyasidan xor sahnalari ham uzindilari
Bize J.	- «Karmen» operaciyasidan xor sahnalari ham uzindilari
Borodin A.	- Introduktsiya «Слава» xori «Князь Игорь» operasidan xor sahnalari ham uzindilari
Brams I.	- "Цыган" qosigi.
Vagner R.	- "Лоэнгрин" oratoriyasidan toy xori
Verdi Dj.	- «Аида», «Риголетто», «Трубадур» operalaridagi ayriqsha xorlar
Gendel G.	- «Самсон» oratoriyasidan xorlar
Glinka M.	- «Иван Сусанин», «Руслан и Людмила» operalaridagi ayriqsha xorlar
Dargomijskiy A.	- «Русалка» operasidan xor sahnalar ham fragmentlar
Motsart V.	- «Свадьба Фигаро», «Идоменей» operalaridagi ayriqsha xorlar
Nasimov M.	- «Dilbarim» syuitasidan xorlar
Sviridov G.	- «Поэма памяти Сергея Есенина» poema-kantatasidan xorlar
Sadikov T., Glier R.	- «Layli i Majnun» operasidan xorlar.
Raxmaninov S.	- «Алеко» operasidan - "Как волность весел наш ночлег", «Огни погашены» xorlari
Rimskiy-Korsakov N.	- «Снегурочка», «Садко», «Царская невеста» operalaridan xorlar.
Rajabiy Yu., Mushel G.	- «Farhod va Shirin» operasidan xorlar.
Chaykovskiy P.	- «Евгений Онегин», «Прикольная дама» operalaridagi alohida xorlar
Yudakov S.	- «Mirzacho'l» suytasidan, «Muborakbod», «Mening Vatanim», «O'zbekiston» kantatalarining va «Maysaraning ishi» operasidan xorlar.
Shuman R.	- «Цыгане»

Tusindirme* Imtixan komissiyasi abituriyentning atqariv programmasin ta'nlaw, dirijyorlik qabileti aniqlanganda shigarmani atqarilwin sheklew, usini menen birge atqariv etiletuin shigarmani kemeytiw yamasa toqtatiw huqiqina iye.

BAHALAW OLSHEMI:

№	Sorawlar mazmuni	Toliq juwap ushin ball
1.	Dirijyor apparati ham baslangish texnikaliq, emotsianalligi, temperament (tabiyati)	5
2.	Ritm, pulsatsiya sezimi usillarin iyelewi	5
3.	Intonatsiya sapligi	15
4.	Esitip aniqlaw qabileti	15
5.	A kapellani yadtan shertiw	5
6.	Dawis ham vertikalnarin yadtan atqarip beriw	5
7.	4 dawisli a kapella shigarmasin qagazdan oqip beriw (fortepianoda atqariv)	5
8.	Dawis ham vertikalnardi qagazdan oqiw	10
9.	Xor adebiyati bilimlari, Terminologiya	5

Akademiyaliq xor dirijyorligi korkem oneri boyinsha toplaw mumkin bolgan maksimal ball – 70 ball.

«FORTEPIANO»

páni

boyinsha abituriyent atqarivshiliq bagdarlamasına qoyilatuin talaplar

Imtixan processinde abituriyentlar ushin wazitypa belgilenedi: eki shigarmadañ ibarat programmani atqariv. Bagdarlama polifonik (XVI - XX a.) ham etyud shigarmalaridan duziledi. Atqariv sapasına qoyilatuin talaplar :

- shigarma tekstin aniq atqariv (metroritm, temp, dinamika)
- texnikaliq erkinlikti kórsetiw
- muzikalıq shigarmaniñ formasın durıs dúziw
- shigarmaniñ kórkemlik mazmunın jetkiziw.

“Fortepiano” páninen shıǵarmaların úlgi dizimi

I. Matteson	-moll
I. S.Bax	– 2-x dawıslı invensiya (erkin tańlaw), 3-x x dawıslı invensiya №1-15, XTK tom I Preludiya i fuga c-moll, d-moll, B-dur, Fantaziya c-moll, Fuga d-moll, Syuita B-dur, «Французские сюиты» (erkin tańlaw), «Английские сюиты» a-moll, Preludiya Burre g-moll, Gavot, Alemanda e-moll, Маленькие прелюдии и фуги, Каприччио из партиты c-moll.
G.Gendel	– 12 легких пьес, Sarabanda, Jiga, Preludiya, Allemanda.
I.S.Bax, D.Kabalevskiy	– «8 organ prelyudiya va fuga» (erkin tanlov)
M.Glinka	noll i Es-dur
N.Myaskovskiy	ıga h-moll; or 43 Fuga «В старинном стиле»
D.Shostakovich	reludiya №4, op 87 Preludiya i fuga №1
S.Maykapar	ıetta gis-moll, op 37 Preludiya i fugetta a-moll
D.Kabalevskiy	ya i fuga «Летним утром на лужайке»

Etyudlar

K.Cherni	– op 299 (erkin tanlov) op 740 (erkin tanlov)
K.Cherni – G.Germer	– Избранные фортепианные этюды ch.2
A.Leshgorn	– Избранные фортепианные этюды (erkin tanlov)
I.Kramer	– 60 избранных этюдов 1,3,4,7,8,10
L.Shitte	– Etyudlar (erkin tanlov)
G.Lemuan	– Etyudlar (erkin tanlov)
M.Klementi	–Tauzik Etyudar № 1,2,3,5,
Arenskiy	–2 ta Etyud op 41 № 1, op 42 № 3
M.Moshkovskiy	– Etyud №2, №6
A.Gedike	– soch.101 «12 Мелодических этюдов»
A.Bertini	– soch.29 va 32. Сборник «28 избранных этюдов»

BAHALAW ÓLSHEMI:

№	Atqarıw baǵdarlaması ushin belgilengen talaplar	Atqarıw ushin ball
1.	Shıǵarmanıń belgilengen repertuarǵa muwapıqlıǵı	6,0
2.	Shıǵarmanı belgilengen tempte hám texnikalıq tárepten erkin orınlaw	6,0
3.	Shıǵarmada metroritm, dinamika intonaziy hám shtrix talapları	6,0
4.	Shıǵarmanıń orınlanıwı janr hám mazmunına muwapıqlıǵı	5,0
Jámi		23,0

Fortepiano páni boyınsha toplaw múmkin bolǵan maksimal ball – **23.0 ball**

Usı tálim jónelisinde dóretiwshilik imtixan (Akademiyalıq xor dirijyorlıǵı kórkem óneri hám fortepiano) ushin qoyılatuǵın maksimal ball – **93.0 ball**.

2-pán

MUZÍKA TARIYXÍ HÁM TEORIYASÍ

“Muzıka tariyxı hám teoriyası” páninen sınavlar 3 basqısha ótkeriledi:

1-basqısha abiturient “Muzıka ádebiyatı” páni boyınsha awızeki sorawlarǵa juwap beriwı lazım.

2-basqısha abiturient “Garmoniya” páni boyınsha ámeliy tapsırmalardı orınlawı lazım.

3-basqısha abiturient “Solfedjio” páni boyınsha ámeliy tapsırmalardı orınlawı lazım.

1-basqısh. “Muzıka ádebiyatı” páninen sınavlar baǵdarlamasınıń tiykargı maqseti – abiturientlerdiń “Muzıka ádebiyatı” páninen teoriyalıq bilim sheńberi, ámeliy kónlikpelerdiń qalıpleskenligi qay dárejede ekenligin anıqlawdan ibarat. Sonday aq muzıkalıq shıǵarmalardıń atqarılıwında olardıń jaratılıw dáwiri, jónelisi, janrı hám forması tiykarları boyınsha bilim kónlikpelerine iye bolıwı talap etiledi. Soǵan bola, abiturientler aldına tómendegi wazıypalar qoyıladı:

- muzıkalıq shıǵarmalardıń jaratılıw dáwiri, jónelisi, janrı hám ormalıq principlerin biliwi;
- klassikalıq muzıkanıń jetik úlgipleri haqqında baslangısh bilimge iye bolıwı.

Abiturient bilimine qoyilatuġın talaplar

Abiturient “**Muzika ádebiyatı**” páninen oqıw baġdarlaması sheńberinde tolıq bilimge iye bolġanlıġın awızeki yáki jazba halda kórsetiwi, óz juwabın muzikalıq úlğilerin fortepianoda shertip kórsetiwi yáki atqarıp beriw arqalı tastıyqlawı talap etiledi. Sınaw barısında abiturienttiń - eruditsiya, mádeniy waqıyalıqlardı ańlawı, muzika kórkem óneriniń tariyxıy processlerdegi áhmiyetin túsiniw sıyaqlı qábiletleri jarqın kóriniliwi kerek.

“Muzika ádebiyatı” páninen awızeki tapsırmalar:

a) atqarıw baġdarlamasına tiyisli sorawlar: (shıġarmanıń forması tárepinen analizi, avtorı, jaratılġan dáwiri hám atqarıw jónelisi, atqarıwdıń kórkem qásiyetleri h.t.b);

b) orta arnawlı bilimlendiriwdiń ulıwmalıq kursı dárejesinde muzika ádebiyatınan bilimlerin tekseriw;

c) janr hám forması jaġınan kishi kólemdegi - sonatina, romans, nama hám t.b. dóretpelerdi analiz ete alıw qábileti sıyaqlılardı óz ishine aladı;

Sonday-aq, “Muzika ádebiyatı”nda abiturienttiń muzika hám basqa kórkem óner túrлерinen, ózbek hám shet el muzikasındaġı ataqlı shıġarmalar, zamanagóy bilimler haqqındaġı bilim dárejesi qanday ekenligi bilip alınadı.

1-basqısh boyınsha bahalaw

№	Sorawlar mazmunı	Tolıq juwap ushın ball
1.	Shıġarmaġa tiyisli sorawlar	3,0
2.	Shet el muzika ádebiyatı boyınsha sorawlar	6,0
3.	Ózbek hám qaraqalpaq muzika ádebiyatı boyınsha sorawlar	6,0
4.	Shıġarmanıń janr hám forması boyınsha analizi	6,0

1-basqısh “Muzika teoriiyası” boyınsha bahalaw ushın qoyılatuġın maksimal ball – 21,0 ball

2-basqısh. “Garmoniya” páninen sınavlar baġdarlamasınıń tiykarǵı maqseti – abiturientlerdiń “Garmoniya” páninen teoriyalıq bilim sheńberi, ámeliy kónlikpeleri qalıpskenliginiń qay dárejede ekenligin anıqlawdan ibarat.

Abiturientler aldına qoyılġan wazıypalar tómendegilerden ibarat:

- klassikalıq garmoniyanıń teoriyalıq nızamlıqların biliw;
- teoriyalıq bilimlerin fortepianoda atqarıw arqalı kórsete alıw;
- garmoniyalıq túsiniqlerdi qollaw arqalı Period formasında I-dárejeli túrles tonallıqqa modulyaciyanı fortepianoda atqarıw, diatonik yáki xromatik sekventsiyalardı atqarıw.

Abiturient bilimine qoyılatuġın talaplar

Abiturient “**Garmoniya**” páninen oqıw baġdarlaması sheńberinde tolıq bilimge iye bolġan halda awızeki shınıǵıwları qátesiz orınlawı, garmoniyalıq nızamlıqlardıń sheshimin fortepianoda erkin kórsetiwi, analiz processinde garmoniyalıq teoriyalıq hám ámeliy kónlikpelerdi kóreste alǵıwı, sonday-aq, pán boyınsha bilimleri joqarı kórkem dárejede ekenligin kórsete alıwı, sonday aq, studenttiń garmoniyalıq esitiw qábileti, garmoniyalıq dúzilmelerin fortepianoda atqarıw uqıwı ayqın kóriniliwi kerek.

“Garmoniya” páninen abiturient tárepinen orınlanatuġın ámeliy jumıs tómendegi ólshem tiykarında bahalanadı:

AWÍZEKI TAPSÍRMALAR

1. Period formasında I dárejeli túrles tonallıqqa modulyatsiyanı fortepianoda atqarıw.
2. Diatonik yáki xromatik sekventsiyaların atqarıw.

2-basqısh boyınsha bahalaw

№	Sorawlar mazmunı	Tolıq juwap ushın ball
1.	Period formasında I dárejeli túrles tonallıqqa modulyatsiyanı fortepianoda atqarıw.	15,0
2.	Diatonikalıq yáki xromatik sekventsiyalardı atqarıw.	6,0
Jámi		21,0

2-basqısh “Garmoniya” páni ushın qoyılatuġın maksimal ball – 21.0 ball

3-basqısh. “Solfedjio” páninen sınavlar baġdarlamasınıń tiykarǵı maqseti – bárshe qánigelikler ushın muzikalıq esitiwdi rawajlandırıw hám kásiplik tayarlanıwda eń zárúrli predmetlerden esaplanadı. Muzikalıq esitiw dárejesiniń joqarılıǵı, atqarıw tájriybesi hám muzikalıq yadtıń kúshliligi qosıqshı hám dirijyorlardı tárbıyalawda úlken áhmiyetke iye.

Pándi ózlestiriwden kelip shıġatuġın wazıypalar – abiturientler túrli jónelislerde bilimlerde iye bolġanlıqların kórsete alıwdan ibarat. Solfedjio páni boyınsha studentler úyrenilip atırġan materiallardıń qaysı milletke tiyisli bolıwına qaramastan muzikalıq esitiw, yadtı hár tárepleme rawajlandırıw, atqarıw hám tıńlaw processinde dawıs saplıǵın qadaǵalaw sıyaqlı kóz qaras, túsiniw hám bilimlerde iye bolıwı kerek.

Abituriyent bilimine qoyılatuġın talaplar.

Abituriyent “**Solfedjio**” páninen oqıw programması sheńberinde tolıq bilimge iye bolġan halda notaga qaray atqara alıwı, muzikalıq - teoriyalıq hám

ámeliy kónlikpelerin, sonıń menen birge pán boyınsha iyelegen bilimlerin kórsetiwi, solfedjio páninen qábiletin tolıq kórsete alıwı kerek.

Solfedjio páninen abiturient tárepinen orınlangan ámeliy jumıs tómendegi ólshem tiykarında bahalanadı:

AWÍZEKI:

1. Tanıs bolmağan bir dawıslı mısallardı dirijyorlıq qılıp atqarıw
2. Tanıs bolmağan eki dawıslı mısallardı dirijyorlıq qılıp atqarıw
3. Intervallar hám akkordlardı esitip anıqlaw.

3-basqısh boyınsha bahalaw

№	Sorawlar mazmunı	Tolıq juwap ushın ball
1.	Tanııs bolmağan bir hám eki dawıslı mısallardı dirijyorlıq qılıp atqarıw:	
a)	Tonallıqtı durıs anıqlaw	2 ball ға shekem;
b)	Atqarıwdın saplıǵı	7 ball ға shekem;
c)	Ritmli izbe-izlikke ámel qılıw	6 ball ға shekem;
2.	Intervallar hám akkordlardı esitip anıqlaw.	6 ball ға shekem;

3-basqısh “Solfedjio” pání ushın qoyılatuǵın maksimal ball - 21.0 ball

“Muzıka tariyxı hám teoriiyası” pání ushın qoyılatuǵın maksimall ball – **63.0 ball**

**KÁSIPLIK (DÓRETIWSHILIK) IMTIXANLARGA JÁMI
QOYILATUǵIN MAKSIMAL BALL – 156.0 BALL.**

Dóretiushilik imtixanın ótkeriw tártibi

60211300 – Dirijyorlıq: Akademiyalıq xor dirijyorlıǵı tálim jónelisine hújjet tapsırǵan abiturient keste tiykarında aldınnan belgilengen múddetlerde Nókis qalasındaǵı Ózbekstan Mámleketlik Konservatoriyası Nókis filialı imaratında dóretiushilik imtixan tapsıradı. Imtixanlar jeke tártipte qabıllaw komissiyası tárepinen belgilengen auditoriyalarda ótkeriledi. Dóretiushilik jumısın qabıl qılatuǵın komissiya abiturientten atqarıw baǵdarlaması boyınsha imtixandı qabıl etip aladı, kollokvium ótkeredi.

Appelyaciya tártibi

Abiturientler tárepinen kásiplik (dóretiushilik) imtixan nátiyjeleri boyınsha konservatoriya filialı qabıllaw komissiyasınıń appelyaciya menen islew komissiyasına nátiyjeler daǵaza qılınǵan kúnnen (waqıttan) baslap 24-saat dawamında múrajaát etiwı múmkin. Múrajaát mazmunında tek ǵana abiturient ózi toplaǵan balları haqqında bolsa qabıl etiledi, biraq basqa abiturientlar haqqında jazılǵan shaǵım arızaları qabıl etilmeydi.